

ההבטחה שב'גרילה תרבות'

בנובמבר 2007 התקיים אירוע הקראת השירה הראשון של קבוצת 'גרילה תרבות'. מלצריות 'קופי טו גו', שפועל בכניסה לאוניברסיטת תל אביב, פתחו במאבק נגד הנהלת בית הקפה, מאבק שכלל התאגדות המלצריות דרך 'כוח לעובדים' ודרישה לקבלת תנאי העסקה הוגנים. הנהלת בית הקפה סירבה לתנאים והעובדות פתחו בשביתה, שגררה ניסיון לפטר חלק מהן. המהלך - שהיה שביתה המלצרים הראשונה בישראל - הסתיים בהצלחה ומרבית דרישות המלצריות התקבלו. קשה לחשוב על הרבה מקומות סטריאוטיפיים יותר לקיום אירוע שירה מאשר בית קפה באוניברסיטת תל אביב, אך אותו אירוע בסוף שנת 2007 היה פתיחה לשישה-עשר אירועי הקראת שירה, שהאחרון בהם - במרץ 2011 - התקיים בשדרות ומטרתו היתה הבעת תמיכה במאבק העובדים הסוציאליים בתנאי העסקתם. בשנים אלו התקיימו אירועי גרילה תרבות שכללו הפגנה נגד גירוש ילדיהם של עובדים זרים, התנגדות לפינוי כפר אל-עראקיב, נגד גזר ההפרדה באבו-דיס, תמיכה בעובדי מפעל אקרשטיין בירוחם, מחאה נגד ההתיישבות היהודית בשייח' ג'ראח והפגנה מול בנק ישראל בקריאה להעלאת שכר המינימום. גם במהלך "מחאת האוהלים" - פעלה קבוצת גרילה תרבות בכמה אירועים. בשנות פעילותה הוציאה לאור כמה אסופות שירה - שהאחרונה בהן היא **שירת האוהלים** בעקבות מחאת קיץ 2011. אירועי המחאה של גרילה תרבות יחסו בעיקר אל הצד השמאלי של המפה הפוליטית. גם כשמשוררים שהזדהו כאנשי ימין השתתפו באירועים, היו אלו האירועים "החברתיים" שארגנו חברי הקבוצה. אבל טעות תהיה להתייחס אל גרילה תרבות רק כאל עוד גורם פוליטי שמאלי או קבוצת משוררי שמאל. גרילה תרבות היתה ניסיון לשינוי עומק בחברה הישראלית - בעולם השירה וגם בעולם הפוליטי. במונן זה, גם פעולות הקבוצה המתונות או אלה שאירעו תחת קונצנוזוס רחב היו חלק מתפיסת עולם רדיקלית למדי. מתי שמואלוף, מיוזמי הקבוצה, אמר בריאיון לתוכנית 'שירת מחאה' (שהנחיתי יחד עם שלומי בן-עטר באוגוסט 2010): "אנחנו מביאים את השירים כהתנגדות למציאות שקורות בשטח. אנחנו מוציאים את השירה מהמקומות השבעים והבטוחים שלה בין משכנות שאננים לבית ביאליק ובדוקים מה קורה לשירה כשהיא הופכת לאירוע של סולידריות עם מאבקים חברתיים".

לאחר מחאת קיץ 2011 התקיימו אירועים אירועים בודדים בלבד של גרילה תרבות, מעטים השתתפו ונעדרו מהם הברק, ההדר התקשורת והעניין שקדמו למחאה. כמה מן האירועים שתוכננו אף בוטלו. כך שלמעשה לאחר קיץ 2011 גרילה תרבות, במתכונת שבה הוקמה, חדלה להתקיים. לכן, אף שהקבוצה לא פורקה רשמית, ולכאורה עדיין קיימת, אפשר לדבר עליה בזמן עבר. למעשה הפכה גרילה תרבות להוצאת ספרים, שהוציאה לאור את ספרה של עדי קיסר **שחוד על גבי שחוד**. אך אי-אפשר ליצור קשר ישיר בין הקבוצה להוצאה. הן משום שלא כל חברי הקבוצה המקורית (והגמישה למדי) קשורים בהוצאה, והן משום שחברי הקבוצה המקורית של גרילה תרבות הקימו עוד הוצאות ספרים - למשל 'מעין' או 'דעב'. גרילה תרבות התנהלה אחרת מגורמים אחרים בעולם השירה. ללא יד מכוונת ברורה, ללא עורך הקובע מה ייכנס לאירועים ומה לא. חלק ממשתתפי האירועים היו ידועים מראש, אך לא משום שנבחרו אלא

הקורא הישראלי לנוף הארץ המדבר. לא אתחיל למנותם כאן כי צר המקום. אציין רק אחד ששבה את לבי: השיר 'ברוך לנחל צין', מאת תלמה דינשטיין. הנה הבית השלישי החותם אותו:

לפתע, בירידה הגדולה, נפערת דממה. מדבר.
לע בקוץ, אלפי גרמי סלעים חרוקי שנים.
בקצה השקע הטקטוני פתול חוות בודדים.
צל צריך מסגף מצטנף לרגליו של ריח לחם בחלב.
רק מעבר לסף חוזר הקול -
אדם מדבר לפרה, ברכות.

מלבד התיאור היפה והמדויק של נוף המדבר (המשותף לרבים משירי האסופה) מתבלטת שורה ייחודית: "בקצה השקע הטקטוני פתול חוות בודדים". העין החדה של המשוררת קולטת כמו במשקפת שדה "חווה בודדים" ו"צריך מסוגף", ו"ריח לחם בחלב". ובמיקרופון רגיש היא שומעת ממרחק "אדם מדבר לפרה, ברכות".

לא שמעתי קודם את שמה של תלמה דינשטיין. כשבדקתי מצאתי כי כבר פרסמה שני ספרי שירה, **טקסים אישיים** בספריית פועלים (2000) ו**אוד חתוד** באבן חושן (2005), אך טרם קראתיים. ועוד פרט שצד את עיני (המעיד על טוב טעמה), השיר מוקדש לר' בליי משהו הרדה בזיכרוני. כלום אין זה המשורר האמריקאי רוברט בליי (Robert Bly) יליד 1926? אכן כן! נזכרתי שבמדורי משנת 2008 כתבתי על ספרו **אנשים כמונו** שתורגם בידי משה דוד הופיע בהוצאת קשב לשירה. מתברר שגם תלמה דינשטיין תרגמה כמה משיריו. ברשימה ההיא כתבתי עליו בין השאר: "במבחר הזה אהבתי במיוחד את שירי מינסוטה שלו. לכאורה שירי נוף פשוטים, אבל כמה אמנות גדולה התבוננות עמוקה משוקעת בהם. תמיד קינאתי במשוררים האמריקאים הגדולים, היודעים לתאר את הנוף הכפרי העירוני של ארצם". לסיום הבאתי שם שיר קצר אחד בשלמותו, 'ברכת'. הנה הוא:

ברכת / רוברט בליי

שֶׁלֶג קָל יָרַד.
פְּסִי מְכוּנֵית פְּהִים מְגִיחִים וְנָעִים מְתוֹךְ הַחֲשֵׁכָה.
אֲנִי לוֹטֵשׁ אֶת מַבְטִי אֶל חֶלֶן הַרְכֵּבַת הַמְּסַמָּן בְּאֶבֶן
קָה.
הַתְּעוֹרְרָתִי בְּמִיּוֹלָה, מוֹנֵטָנָה, מְאֹשֶׁר לְגַמְרִי.

מאנגלית: משה דוד